

ՀՏԴ 891.981-93 Սկրտումյան
ԳՄԴ 84 Հ
Մ 807

Սկրտումյան Կարինե

Մ 807

Առակների շքահանդես կամ պարզապես անտառա-
յին պարահանդես: Միջին և բարձր տարիքի դպրոցա-
կանների համար / Կարինե Սկրտումյան.- Եր.: Հեղինա-
կային հրատարակություն, 2009 թ. -60 էջ:

Առակների նախահայրը՝ Եզոպոսը, որն ըստ ավանդության ապ-
րել է մ. թ. ա. VI դարում, հունական գրականության մեջ առակի ժան-
րի հիմնադիրն է: Նրա ստեղծագործությունները ներշնչանքի աղբ-
յուր են հանդիսացել շատ ու շատ առակագիրների համար՝ երկնելու
բազում հիասքանչ ստեղծագործություններ: Դրանք մշակվել են Ֆեդ-
րոսի, Լաֆոնտենի, Կոիլովի, Խ. Աբովյանի, Ա. Խնկոյանի, Հ. Թուման-
յանի, Մ. Կորյունի և այլ հեղինակների կողմից:

Այս առականին ևս մեկով կհամարի եզոպոսյան առակների
մշակումների հարուստ գանձարանը:

ՀՏԴ 891.981-93 Սկրտումյան
ԳՄԴ 84 Հ

Երկրորդ՝ վերանայված հրատարակություն:

ISBN 978-9939-53-389-6

© Կ.Սկրտումյան, 2009 թ.

© Կ.Սկրտումյան, 2012 թ.

ԿԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ

ՆՈՒԱԿՆԵՐԻ ԸՐԱՀԱՆԴԵՍ

ԿԱՄ ՊԱՐԶԱՊԵՍ

ՄԵՏՈՒԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

I ՄԱՍ

ԵՐԵՎԱՆ-2012

ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԽՈՍՔ

Ճիշտ է, առակները մտացածին պատմություններ են, սակայն այլաբանորեն արտացոլում են իրական կյանքը՝ մարդկանց անհուռեմ մտածելակերպը, ոչ կշռադատված գործողությունները, արատավոր վարքագիծը և այդ ամենի վարթար հերևանքները:

Այս չափածո գեղարվեստական սրեղծագործությունների՝ առակների միջոցով քննադատվում են այնպիսի բացասական հատկանիշներ, ինչպիսիք են՝ երախտամոռությունը, մեծամտությունը, անհուռեանությունը, հպարտությունը, փոփոխությունը, սգահությունը, հիմարությունը, պարծենկոտությունը և այլն:

Առակներն ունեն բարոյախրատական մեծ արժեք և կարող են դառնալ անհատի գիրակցական առաջընթացի լավագույն գրավակասը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՍԿՆԱՍԱՐՏ
Էջ-5

ՎԱ ԳՐՆ ՈՒ ՓԱՅՏԱՀԱՏԸ
Էջ-14

ՇԼԴԻԿՆԵՐԸ
Էջ-20

ՓՈՔՐԻԿ ԳՈՂԸ
Էջ-25

ՓԵՍԱՅՈՒ ԱՈՅՈՒԹԸ
Էջ-29

ԳՈՒՇԱԿՈՒՀԻՆ
Էջ-35

ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ ՈՒ ՕԶԸ
Էջ-39

ՉԱՐԱՃՃԻ ՈՒԼԻԿԸ
Էջ-42

ԽԱՔՎԱԾՆԵՐԸ
Էջ-47

ԿԱՔԱՎՆ ՈՒ ԱՔԼՈՐՆԵՐԸ
Էջ-56

ՄԿԵԱՄԱՐՏ

Բարբառաւոր ու լի մառանունւմ
Մկնիկների ցեղն էր կենունւմ,
Տոյակապ էր կյանքն ընթանունւմ.
Շուր էր սնունդն այդ ամբարունւմ:
Բայց փանտերը ջղայնացաւ,
Երբ ապրուարը սակաւացաւ,
Փորձեց պարծել կրծողներին,
Տափառարիկ կրողներին:
Երեք-չորս հարկ կարող բերեց,
Բարբի վրա պահակ դրեց,
Քր մկների հախիցը գան,
Աողոպուտի վերջը շուր փան:
Քիչ գիշերով, հենց քնեցին
Չարիք դարձած հսկիչները,
Իրար գլուխ հաւարվեցին
Աող-թալանչի մկնիկները,

Քրոշեցին՝ հնար գտնեն,
Աուրասկսածն ու կաշին փրկեն:
Վնոեցին արյունահոսում
Քահիճներին դիմակայել
Եվ ձեռք գցած ողջ գողոնը
Ինչ գնով էլ լինի, պահել:
Իսրնահավան մի գիրուկ մուկ
Պեկավարի դեր սրանձնեց,

*Մի բարձրադիր տեղում կանգնեց,
Չարմիկներին հայտարարեց.*

*-Պե՛ չենք ուզում զրկվել կյանքից,
Մեր ամբարսած ունեցվածքից,*

*Մենաց կռիվ պիտի մենք տանք,
Գոռանների հախիցը զանք:*

*Իրոխար ճառքից սրտուր դառան,
Քրոշներն էլ լեզու առան,*

Հոաջարկը ընդունեցին,
Պատերազմի կոչ արեցին:
Ես-չարերը լուռ մնացին,
Ո՛չ կողմ, ո՛չ էլ դեմ խոսեցին,
Հաղթանակին կասկածելով՝
Վախից ծպրուն չհանեցին:
Գոռոզամիտ ինքնակոչը
Գունար լաթի կտոր ճարեց,
Թասակի պես փաթաթորեց,
Մեջը սագի փերուր խրեց,
Կաղապարը դրեց գլխին,
Ջյուղին կապած թաշկինակը
Իբրև դրոշ փնկեց կողքին,
Ինքը իրեն առաջնորդի
Տեղ դնելով՝ բարձրաձայնեց.
-Փորրիկ խմբեր հապա կազմեք,
Ձերքն ընկածով արագ զինվեք,

Կրճակածու հրամանով՝
Պահակներին վրա փվեք:
Չորագունդը գորշ մկների
Կցասում էր հրամանի,
Տանկարժ անդուր ճռնչոցով
Բացվեց դուռը մեծ մառանի:
Կարուները երբ ներս մտան,
Ռջ մի բան էլ գլխի չընկան,
Ծունջ պառկեցին անկյուններում,
Կնեն մեկը՝ ճիշտ իր փեղում:
Տրահանգը սքանալով՝
Չորքը հապճեպ զգասքացավ,
Իճարքոցից դուրս ելնելով՝
Չորս կողմերից վրա պրծավ:
Տակիչները խիստ երկյուղած՝
Պառկել էին փեղում մեխված,
Չարքի փեսքով բեղավորից

Փստել էին ապուշ կորսած:

-Ինչ գազան է, րե՛ր իմ Աստված,

Մե՛ծ փեղուր կա գլխին ցցված,-

Մրածեցին փստները՝

Առաջնորդից սհաբեկված:

Քայց րեսնելով երկար պոչը,

Հենկնդրելով հիմար կոչը,

Տեղից թռան ու ջարդ արին,

Քարով աջից, ձախից րվին,
Մի քանի մատ, թաս շուռ րալով՝
Արծողներին գերի վերցրին,
Քիբեր էլ որ դիմադրեցին,
Տեղն ու րեղը կուլ րվեցին:
Շեժ ու ջարդից սարսափահար՝
Երկչորները լեղապարտ
Քնց կարեցան, ճողոպրեցին,
Գուխները ազարեցին,

Կարգի դաշտում մենակ թողին
Տրամաններ արձակողին:
Երբ սա ահով շուրջը նայեց,
Չինվոր-մկներ չնշմարեց,
Գիտապարտք քան կողմ վազեց,
Յավոք, պոլոզ սաղափարար
Խնքնագոհին մահվան մարտեց.
Բույնը մրնել լաթ-թասակով,
Խենթ գիրուկին չհաջողվեց,
Մլավանը դա նկարեց,
Վայրկենասպես պոչից ճանկեց,
Մեծամիրին հագուկապով,
Չեպուրով ու դրոշակով
Փորը քաշեց ախորժակով:
Լավ դաս քվեց կռվարարին,
Խնքնամեծար իսկ-քիմարին.
Տոր փեշակն էր նա ուրացել,

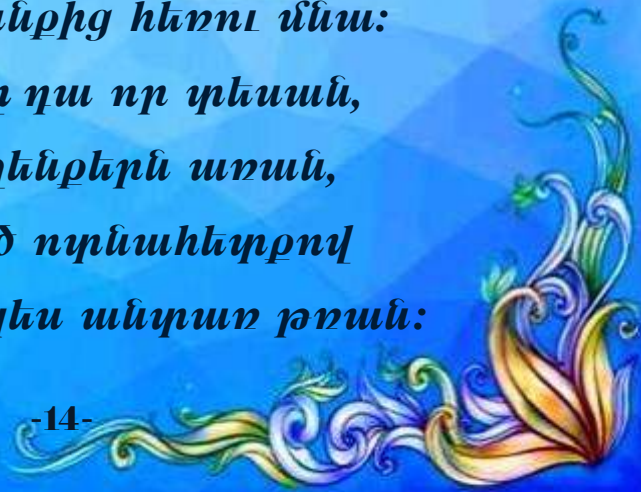

**Պեներայ էր իբրև դարձել:
Այանքում էլ է այսպես լինում.
Քի իր չարիք չի ճանաչում,
Ջգորի դեմ սուր է ճոճում,
Քրպես կանոն, մարտի վերջում
Վախից թրջված մուկ է դառնում,
Պայրահակասն մի ծակ մտնում
Աստ էլ փախչում, անհետք կորչում:**

ՎԱԳՐՆ ՈՒ ՓԱՅՏԱՀԱՏԸ

Իրականները դարանեցին,
Փազան բռնել որոշեցին,
Տակայական փոս փորեցին,
Տարդ լցնելով՝ թողարկեցին:
Վազրն առավ մարդկանց հոտը,
Զգույշ կանգնեց հորի մոտը,
ԻՔարթով կամաց խոտը հրեց,
Փոս-դարանը հայրնաբերեց:
Կահվան ահից զգաստացավ,
Պնչը քաշեց ու հեռացավ,
Իրպեսզի շուտ անհերանա,
Շատ-փորձանքից հեռու մնա:
Իրսորդները դա որ տեսան,
Իրագորեն զենքերն առան,
Իրսի թողած ոտնահերթով
Վայժակնապես անտառ թռան:

*Մրսապեղից փոքր-ինչ հեռու
Շնունք էր մի գուլյալ առու,
Ջրից ներքև՝ լքված շենունք,
Փայտահաարն էր մեկնակ կենունք:
Կենորն իր դռան առջև
Փոր ցախերն էր դասավորունք,
Կթի փակին երգ էր սուլունք...
Չայն լսելով նա շուռ եկալ,*

Կարասիագրու վագրին փեսայ,
Լեզուն կձեց ու քարացայ:
Քայց կենդանին նեղն էր ընկել,
Կիսանորդու դուռն էր եկել.
-Քարի՛ ծերուկ, փեղ եմ փնտրում,
Թարսպոց եմ քեզնից խնդրում,
Թույլ փուր՝ ես քո խրճիթ մտնեմ,
Փրկությունս էնքեղ գտնեմ:
Լավությունդ թե մոռանամ,
Չույգ աչքերով թող քոռանամ,
Օգնությունդ միշտ կհիշեմ,
Պարտք-մուրհակիս մեջ կնշեմ:
Օեր գյուղացին լուրջ վախեցայ,
Խնդիրք-խոսքին չընդդիմացայ,
Վագրին փութկոտր փունն առնելով՝
Շոր անունով երդում կերայ,
Իր ով էլ գա, նրան փնտրի,

Բարեկամին նա չի մարնի:
Քիչ անց որսի որնահեպրով
Կարդիկ եկան արահեպրով,
Երբ մորեցան խուլ փնակին,
Շարց փվեցին ժիր ծերուկին.
- Կա՛ս', քի՛ն'ու, չե՛ն նկարել
Կսիմոկելի մի ծեր վագրի,
Ար թափառի շրջակայքում
Կամ մորեպրով թաքուն անցնի:

- Քե ի հա՛րկե, փեսեյ եմ ես,
Ձեզնից առաջ գնաց Էսպես,
Յինչդեռ անգուրթ-անողորմը
Կապրը փնկեց իր փան կողմը:
Քրտորդները գլխի չընկան,
Շուռ ակնարկը չհասկացան,
Կռանց վայրկյան կորցնելով՝
Քրագ թողին ու հեռացան:
Շինականի նենգ արարքը
Վագրը փնից հո՛ նկատեց,
Քավանանի ստոր վարքը
Կնասելի կատաղեցրեց,
Քուրս ելնելով թաքստոցից՝
Կնամոթին թքեց-մրեց.
- Քե չիներ ահից արված
Քս առերես լավությունդ,
Քս հենց հիմա և հենց Էսպեդ

Աթափեի պիղծ արյունդ,
Քակայն քովս՝ սուրբ երդումս
Այանքում բնավ չեմ ուրանս,
Բայց զարշելի արարմունքդ
Խույնալեւ երբեք չեմ մոռանա:
Կրած ուխտս թո երեսից
Քչ մի դեպքում ես չեմ դրժի,
Եւնգաբարո արարքներիդ
Այսուհետեւ չեմ հանդուրժի:
Յոշին սքովեր ես չեմ զցել
Քեւ անվանս ու վեհ պատվիս,
Գործերս էլ երբեկիցե
Յոն հակասել խոսարումներիս:
Կեւ եմ՝ միշտ շնորհակալ,
Երախտապարտ կլինեմ ես,
Ի՞՞՞շվառ կյանքդ, անպե՛րք մարդուկ,
Եւ անգամը բաշխում եմ քեզ:

ՇԼՊԻԿՆԵՐԲ

Մի օր բոլոր շիփկները
Իրար գլուխ հավարվեցին,
Թշվառալից ու հուսահատ
Պժբատար կյանքից դժգոհեցին,
Շացուկոծով դռ՝ ծեծեցին,
Երկչորի բատարն անհծեցին,
Միտհամուռ և խմբուլին

Անբողոք ցեղով որոշեցին,
Իր այլևս իմաստ չունի՝
Տառապալից կյանքով ապրեն,
Պետք է գնան ու սուսուփուս
Էրագահոս գեղը ներսվեն:
Ինչո՞ւ դողան թփի փակին,
Իննն ձայնից երկյուղ կրեն,
Շարկ է՝ իրենց վախլուկ ցեղին
Պատրիժ դարձած կյանքից զրկեն:
Ի՞նչ ամենքից սարսափում են,
Ի՞նչ մի հնար կամ ճար չունեն,
Ճիշտ կլինի՝ միանգամից
Տանջանքների վերջը դնեն:
Կյուպես ասին, երկար խոսին,
Իրենց վճռում համոզվեցին,
Իրքի ելան, շարվեշարան
Պետալի գեղը ճամփա ընկան:

Իբր մոտեցան ջրի ափին,
Գորտիկները կռկռացին,
Եկողներին նկատելով՝
Փութկոտ գետի մեջ ներսկցին:
Ելդիկները տեղում սառան,
Պասպանձվեցին ու կանգ առան,
Կատարավածից շփոթահար՝
Կծկվելով մի բուռ դառան:

Իսկ քանջահար ու քառապսոճ,
Բագուն շար ու փորձանք քեւսոճ
Շով խելքի քեր շլղիկն ասաց.
-Տէ՛յ, ժողովո՛ւրդ, մի ի՛նձ լսեք,
Ին սխալ եմ, անկեղծ ասեք,
Տեսա՛ք՝ ոնց մեր սհից փախան,
Կարասփահար ջուրը ընկան:
Բույր-եղբայրնե՛ր, հավաքացե՛ք,
Կեննկին մենք ճիշտ չէինք,
Կարվածարուր պարզե-կյանքից
Շայրաստիճան դժգոհ էինք:
Միայն վարը մենք թվեցինք,
Լավ բաները անքեւեցինք,
Ար ամենքից վեհերոտ չենք,
Կյո բանը հո հիմա գիրենք,
Մեզանից շար երկչոտն էլ կա,
Կնեքթելի փաստը վկա:

*Ինչո՞ւ ասենք իզուր րեղը,
Ի՞նչ սրտոս չէ մեր ողջ ցեղը,
Եկեք ընդմիջո՞ւ խենթ մտքերը
Կյուրեղեղ մենք մոռանանք,
Մեզ շնորհիված քախարի համար
Կարծուն փառք րանք և զոհանանք:*

ՓՈՐՐԻԿ ԳՈՂՐ

Փորրիկ Կրդան Կրուն Էր գալիս՝
Կրպանները լիքը լցրած,
Չէր գցածը մորն Էր Կրալիս՝
Կրած գործից ոգևորված:
Կրվեսպներից քաջալերված՝
Կրդանում Էր ինչ պարահի,
Ճանդին Էր Կրալիս դրանք,
Խնդրելով, որ թարուն պահի:
Կրուժ Կինը հիանում Էր
Ճարպիկ որդու արարքներով,
Կրդունը միշտ պարպակում Էր՝
Չար մանչուկին գովերգելով:
Կրք գավակը քիչ մեծացավ,
Կր պարանի արդեն դարձավ,
Կրած գործը ընդարձակեց,
Կրպան Կրալը շարունակեց:

*Տարիները հերթով անցան...
Տղան գործում վարպետացավ,
Սև արհեստում շատ հմտացավ,
Կնկուշյա մայրն էլ հպարտացավ:
Բայց դե մի օր գործը թարավեց,
Աողոպուտի մեջ բռնվեց,
Մինչ այդ պահը իրագործած
Տանցանքները խոստովանեց:*

Քարավորը չերկնրեց,
Կահապարժի վնիռ րվեց,
Ար դաս լինի դա ամենքին,
Ծթալանեն էլ ոչ մեկին:
Քեղծին քարան հրապարակ,
Չտը ու ուրը կապին արագ,
Ար դահիճն իր գործը անի,
Քնչպես կարգն էր հրամանի:
Շանկարժ մի կին հեծեճալով,

Աուրծք ծեծելով ու ողբալով՝
Փորձեց գողին գիրկը առնել,
Տասր պարանը վզից հանել:
Կահապարտը նրան գրկեց,
Այանջներից մեկը ճանկեց,
Փորձեց պոկել արամներով,
Այրին ճշաց հեծկլբալով.

-Ասիծում եմ քեզ, սևերե՛ս,
Վասր գործերդ քիչ են կարծես,
Տիմա մո՛րդ պիտի ձաղկես:

-Դու ինձ ի՛նչ մայր, ա՛յ ագահ կին,
Եթե վաղուց, ժամանակին,
Երբ առաջին ձուն գողացա,
Կրածովս հույժ պարծեցա,
Այանջներս ոլորեիր
Ասմ էլ քնից պոկոսեիր,
Քուցե լավ մարդ ես դառնայի,
Այանքից այսպես չգրկվեի:

ՓԵՄԱՅՈՒ ԱՌՅՈՒՆԸ

Հոյուժ արքան հասրասրասկես
Հնուսնանալ էր որոշել,
Կորիկ գյուղում եղնիկի պես
Հեջնակ էր վաղուց տեսել,
Շարմաղ տեսքով հիացել էր,
Ինքնամոռաց սիրահարվել,
Չոր գլուխը հիմարարար

Տիանար միտք էր նա մտքդել:
Պայրասարվում էր գեղեցկուհու
Ծնողներին ներկայանալ,
Զեռքը խնդրել, նշան դնել,
Աարգով-սարքով ամուսնանալ:
Քենթ ու խելառ գաղափարը
Քսկույններ իրագործեց,
Թրը կարգին դեռ չբացված՝
Քը ընտրյալի շեմքում փնկվեց:
Քիրը գազանը գլխով արալ,
Քեղն գյուղացու թուրք սառալ,
Քեղին պարոնեց և համբացալ,
Գույնը գցեց ու ծեփ դարձալ:
Քսկ փեսացուն հպարտորեն
Քիրը ցցած քիչ սպասեց
Եվ սպազա աներոջ հեր
Երբայարար էսպես իոսեց.

-Ձեր դարբնիկին դաշտում քետել,
Տնայվել են, սիրահարվել,
Եկել են, որ ձեռքը խնդրեն,
Տարանացուիս նշանադրեն:
Տարանահայրը երբ իմացավ,
Ինչու է մորը եկել,
Ահ-սարսափը անհետացավ,
Կորովն անցավ խորամանկել,

Ինչպագուրկին րեդր դնել,
Չորի հեր էլ դասրիարակել,
Իր իր չարի լավ ճանաչի,
Կարարվածը վերհիշելով՝
Յավից րնքա ու հառաչի
Քւ մեկընդմիջը իրենց շենից
Կնկերանա, հավեր կորչի:
- Դոջիկս էլ թեզ է րեսել,
Կնկեդորեն հրապուրվել,
Քայց րեսքիցդ վախենում է,
Քրա համար նա ինդրում է՝
Կեռ ճանկերդ խորը կրրես,
Շանիքներիդ գոնե րաշես,
Շերո նոր գաս, նշան դնես:
Երկարաբաշ ինդկարակր
Պարասիսանը երբ որ լսեց,
Կկանջներիին չհավարաց,

Վարձունքից էլ սրտանց շոյվեց:

-Եղա՛վ, անե՛ր, ինչպես կուզես,

Միայն չասես՝ դու փեսաս ճես,

Աղջկանս արժանի ճես,

Ասնեմ՝ ինչպես հրամայես,

Տերո կգամ ես հարմարես:

Երկու-երեք օր իսկ չանցավ,

Դորափեսան ներկայացավ...

Արրապել էր ճիրանները,
Տաշտը էր ժանիքները,
Շինականը երբ համոզվեց,
Իր խաբել է իսկ-տիմարին,
Կուր ճանկերն է կտրել տվել,
Ձենք-ժանիքից ընդմիջար գրկել,
Տասր մահակը ձեռքը վերցրեց,
Փարթամաբաշ հսկա կատվի
Գանգուղեղը տեղում ցրեց:
Բսկորները ջարդած-փշրած,
Յավից-վախից մի բուռ դառած՝
Շեծված արքան գլուխն առավ,
Կրտապարտ աւարտ թռավ:
Իր էշ իսկից լավ քոթակվեց,
Պասկվելն էլ մորթից հանեց:

ԳՈՒԾԱԿՈՒՆԻՅԻՆ

Տնարամիր մի պառավ կին
Ծահուրթարեր գործ ձեռնարկեց,
Կրբապարկեր-քանդակ շարեց,
Աողբին խունկ ու մոմ վառելով՝
Իրեն գուշակ հայրարարեց:
Շուր քարածեց ամբողջ գյուղում,
Իբրև Ասրժոռ հեյր է շփվում,
Տերն է իրեն շնորհ քվել,
Տերն էլ իսպիվ հանձնարարել,
Կրդարներին սրբանց օգնի,
Իրանց դարդին դարման անի:
Տարիներով լավ «գործ» արեց,
Տիրոջ կամքը արհամարհեց,
Քիր անելով՝ քներ քանդեց,
Բնանց խղճին մեղքեր բարդեց:

Տանուն փողի մարդկանց խաբեց,
Բահարեր բացեց ու վախ չարեց,
Երկնավորին անտեսելով՝
Ջակարագրերն իրար խառնեց:
Մուրճի բաժակ ու թուղթ նայեց,
Ձուրն ընկածին չինայեց,
Կարծո գործին խառնվելով՝
Ինքնագլուխ գույգեր կազմեց:

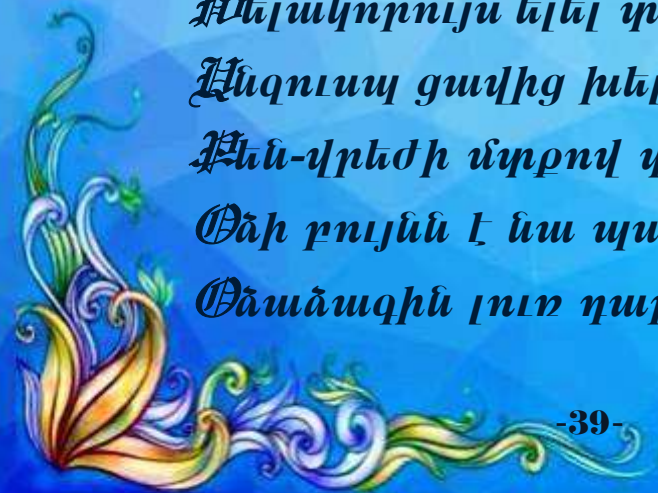
Պիզամ-կիրամ հարամ փողով
Գյուղում շքեղ մի փուն շինեց,
Բայց սքախոս կնոջ փառքը
Օրրսփօրե դանդաղ մարեց:
Քրթան ճիգ ու ջանք էր թափում,
Ինչ ցանկալի բան գուշակում,
Աչ ոք նրան չէր հավայում,
Վարսահում ու գնահատում,
Չէր գոհացնում էլ ոչ մեկին,
Չանձրացրել էր նա ամենքին:
Գուշակուհու ճարը հարավ,
Իր կարծիքով ելքը գրավ...
Ինչիցը դուրս մոմեր վառեց,
Քրթանմլիկ աղոթք արեց,
Տիրոջ առջև եկավ մեղա,
Իր Բարձրյալը իրեն գթա,
Երողամիտ գրնվելով՝

Կասկածն փառքը կրկին ետ քա:
Մինչդեռ ննջեց դրանց կողքին,
Քլիսաշորը կպավ մոմին,
Մեկն էլ հալվեց, գիրկը թաղվեց,
Անդ՝ սրբուհին հրում դաղվեց:
Մինչ օգնության կոչնակ հնչեց,
Արակը ողջ փունը պարեց,
Բննչացավ ամբողջովին,
Մոխիր դարձավ և խառնվեց
Արքազնազույն մեր մայր-հողին:
Իս ամենքին թող դաս լինի,
Ար չարեն հանուն շահի,
Տիրոջ անունն ով շահարկի,
Ինքը իրեն սուրբ հոջակի,
Այս ինքնակոչ գրքացի պես
Պաժան մահով կատարակի:

ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ ՈՒ ՕՉԸ

Կսուս եմ՝ այս պատմությունը
Պատրաստել է անհատի վաղուց,
Գաղտնագողի և աննկատ
Տուն է մտել օձը այգուց,
Կորեկալով թախարհն դրված
Լորսածնի խանձարուրին՝
Ինչպիսի է խեղճ ու անպաշարպան
Բնած անմեղ երեխային:
Դժբախտ հայրը խենթացել է
Կահ-կորստի դաժան ցավից,
Կուր կացին է ձեռքը առել,
Ինչպե՞ս կորույս էլել փնից:
Կնգուսպ ցավից խելագարված,
Բեն-վրեժի մտքով փարված՝
Օձի բույնն է նա պաշարել,
Օձաձագին լուռ դարանել:

Երբ ձագուկը դուրս է եկել,
Ջարվածել է նրա գլխին,
Իսկ վերջինս խուլս է արվել՝
Թարնվելով քարի տակին:
Ասցնահարման ահեղ ձայնից
Կայրն է ճեպով ելել բնից,
Կհարելով քարը ճարած՝
Չշացրել է թուլնով լցված:

Այդժամ մարդը տհուղողով
Տաշտութուն է առաջարկել.
-Այ օձ, արի իրար ներենք,
Պատահածը մտքից հանենք,
Քիշտ չի լինի՝ դուշման մնանք,
Տար ու հավեր թշնամանանք:
Իենց սողունը հույժ իմաստուն
Պատասխան է արվել մարդուն.
-Քնչպես որ ես չեմ մոռանա,
Ի՞նչ ինչ արիք դու իմ ձագին,
Քիշտ նայելով ճարած քարին,
Այնպես էլ դու չես մոռանա,
Քանի տարի որ անց կենա,
Քրդող շիրմին հենց այցելես,
Քենդ պիտի մտաբերես:

ՉԱՐԱՃՈՒՆՆԻԿԵՐ

Աշիկները մարգագեղանուն
Խաղում էին ու թռչկոտում,
Գայլն էլ նրանց մտիկ տալով՝
Յիտք էր սնունդ երագելով:
-Ա՛խ, երանի՛ էն փափիկը,
Խնձրիկ-մաքրիկ շի շեկիկը
Իր մայրիկից քիչ հեռանա,

Կացառուրի մեջ խորանա:
Թիերի քակ երկար նարեց,
Շրթունքները լուռ լսարեց,
Մեկ էլ հանկարծ ու ինչ քետավ,
Շեկիկին արագ անքառ մքավ:
Ջրաշք եղավ մի պահ կարծես,
Ինուրբ Ասրճուն հասավ ասես.
Չարահնին՝ ժիր խենթուկը,
Վարձն ուրելով կարգին քոզեց,
Մոր չորս կողմը պարպելով՝
Թռչկոտրալով անքառ վազեց:
Բաղցած գայլը ցարկեց քեղից,
Իր չկորցնի որսը ձեռից,
Գժուկ ուլին խորքը քարավ,
Վրա պրծավ ու գիրկն առավ,
Խռութիկը կուշտ հոտոտեց,
Վիտրժակով զոհին քնարդեց:

Ինուկ ուր շիտեղճացալ,
Տսկա գայլից չվախեցալ,
Քիր-մորուրին պաշիկ րվեց,
Կամեղ ձայնով նրան դիմեց.
-Քարի' քերի, ես լավ գիրեմ,
Իր այսուհետք քո գերին եմ,
Դղաչում եմ, զուր մի' մերժիր,
Տամառելով ինձ մի' պապժիր,

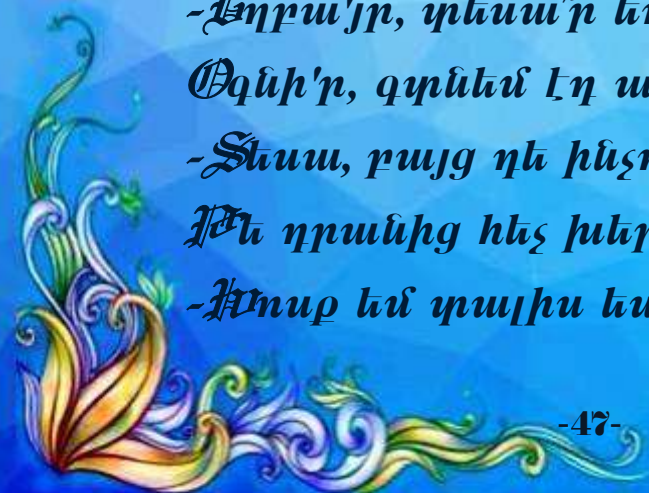
*Չի սրինգդ քիչ նվագիր,
Կարվածապուր ձայնով երգիր,
Ես էլ վերջին պարս պարեմ,
Պուցե քնքուշ սիրտդ շահեմ:
Միտուննավոր արված գույքը
Կարճամիտք լուրջ ընդունեց,
Պովեստներից թեկավորված՝
Կոկորդով մեկ ոռնոց համեց:*

Ասողկանձյունը հենց որ առան,
Ծներն արագ թափուր թռան,
Իր հարամուն կայմեջ անեն,
Աերած կարթը քթից հանեն:
Գոռանալով որսի մասին՝
Քայլը հազիվ փրկեց կաշին,
Փախալ-մտալ խորքն անտառի,
Թրկն փվեց մի մեծ ծառի,
Իտր շունչ քաշեց, էսպես ասեց.
-Տե՛ղն է ինձ պես անուղեղին.
Ծնունդով ես մսագործ եմ,
Ինչո՞ւ պիտի սրինգ ածեմ,
Քա դեռ քիչ է, փաղերգ ասեմ,
Բայի չարի էլ գեր խելք չունեմ՝
Իրածներս կշռադարեմ:
Փա՛նք քեզ, Տե՛ր իմ, էժան պրծա,
Այանքս թողիր դու ինձ ընծա:

ԽԱՐՎԱԾՆԵՐԸ

Ան ծուրթաթը հոգնամ-ջարդվամ
Դերկն էր փվել ծառի կողին,
Տերևում էր շուրջը խմբվամ
Բորթոթների աշխույժ խաղին:
Դույն վայրկյանին արջի մոտով,
Հռանց նրան նկատելու,
Լեղասպարառ սուրաց-անցավ
Տրաշագեղ մի եղջերու:
Բիշ անց հսկա վարագն եկավ,
Երբ բրդոտին նստամ րեւսավ,
Կրերմարար էսպես ասավ.
-Եղբա՛յր, րեւսա՛ր եղջերուին,
Յգնի՛ր, գտնեմ էդ անպերքին:
-Տեսա, բայց դե ինչո՞ւ օգնեմ,
Դե դրանից հեշ խեր չունեմ:
-Դուք եմ փալիս ես քեզ հիմա,

*Ինչ եմ հանում, Տե՛րը վկա,
Տամուլիկին հենց որ բռնեմ,
Յուրոյ թիբա կնվիրեմ:
- Լավ խնդրանք է, կհարարեմ,
Պեռ ավելին՝ կհարարեմ,
Կերթե կիջնեմ կոր բլրակով,
Կվախեցնեմ աղաղակով,
Կրահեարք մեկ ելք ունի,*

Անճարակը ճամփա չունի,
Ինչքան էլ զուր ջանքեր թափի,
Մեր ճանկերից չի խուսափի:
Կսիւսարեւակած ձկով արին,
Էղջերուի վերջը Կվին...
Վարագն ասաց օգնականին.
-Քս բաժինդ, ա՛ռ, սքսսցի՛ր,
Չսկս բուդը կե՛ր, գոհսցի՛ր:

Կրօր մտուրն իրար խառնեց,
Վայրի խոզին հակաճառեց.
- Ինձ հարցրիր միայն րեղր,
Բայց ե՛ս գցի նրան նեղր,
Ֆողորմելուն վեր թշեցի,
Իտեղդելուն էլ աջակցեցի,
Շնայես ոք դու բարի եղիր,
Կվարն երկու րեղ բաժանիր:
Ինչ վարագր նրան լսեց,
Կսաճներից փրփրակալեց,
Պատաստոյված որսը թողած՝
Կնպարկաստին գեպնին փռեց:
Իրար մի կուշտ դնգարեցին,
Մեկմեկու լավ գգոյրեցին,
Չարդուփշուր ոսկորներով՝
Կիշակորույս րասպալվեցին:
Կույն միջոցին էդ կողմերում

Շեկ աղվեսն էր կեր որոնում,
Աքերը չորս՝ դանդաղ քայլում,
Շոշորելու բան էր փնտրում:
Տենց երկուսին տեսավ ընկած,
Բարանքսիվայր գեղնին ծեփված,
Իսկույն ճանկեց անտեր որսը,
Տարավ-զցեց մոտիկ փոսը:
Մի լաթ ճարեց, առվում թրջեց,
Շեծվածների գլխին փռեց,
Պեմքին անմեղ ժպիտ տալով՝
Տանգիտը նստեց ու սպասեց:
Իրականները կամաց-կամաց
Շեծկոտորոքից ուշքի եկան,
Պժբախարաբար իրենց կողքին
Իրսամսից հեղք չգտան:
Արջը ջարդված մեջքը ուղղեց,
Տնքանքալով շուրջը նայեց,
Իտրամանկին նշմարելով՝

Մոկրայով նրան դիմեց.

-Պղե՛ս քույրիկ, չե՛ս նկատել,

Քե եղջերուն ուր է կորել:

-Ք՛նչ եղջերու, չեմ հասկանում,

Ք՛նչ ես խոսում, չեմ ընկալում,

Հնցնում էի, երբ ձեզ տեսա,

Հսկեղծ ասած՝ խիստ վախեցա,

Պես-դեն ընկա, լարժ ճարեցի,

Հովի միջին լավ թրջեցի,

Ճակատներիդ թրջոց դրի,

Վերջը հագիվ ուշքի բերի:

-Փարչարանքս ի չիք դարձալ,-

Ջեճեճանքով վարագն ասալ:

-Պե՛ք շփոթում, հասարա՛նք գիրեր,

Բրսին իրո՛ք որ խեղդել եք,

Ձեր արածում համոզվե՛լ եք:

-Պենք սրուզել, բայց խեղդել ենք:

- Կասկած չկա՝ սխալվել էք,
Ընտրեղ գալիս մեկին րեսա,
Բարշ Էր գալիս նա մի րեսակ,
Կրան էք դուք գուցե բռնել,
Շարք եմ ցավում՝ չեք սպանել.
Մուր սարկած է լուռ ձեացել,
Տերո՝ ելել-անհերացել:
Քար չունեին, հավարացին,
Խորամանկը ինչ որ ասաց,
Տալած յուղի րեղ դրեցին:
Իսկ աղվեսը թարմ միսն առավ,
Փրծադելով իր րուն րարավ:
Երբ ցավն անցավ, խելթի եկան,
Տիմարները գլխի ընկան,
Ար խաբերան ձեռք Էր առել,
Եղջերուին րեր Էր դառել:
Ախր գոհը մասնատրված Էր,

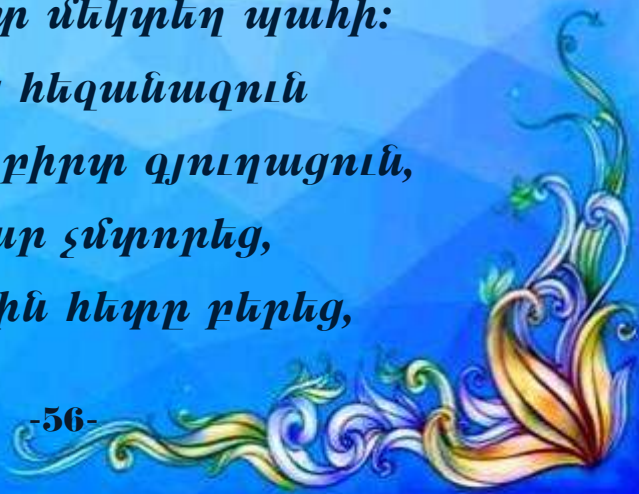

*Երկու մասի բաժանված էր,
Ինչպե՛ս թե նա վեր էր կացել,
Իրենց կողքից անհերացել:
Տե՛ղն է նման տիամարներին.
Ազատություն թե չանեին,
Իրար կոկորդ չկրճեին,
Ք՛ս անտեղի կճեծվեին,
Ք՛ս էլ իսաբված կլինեին:*

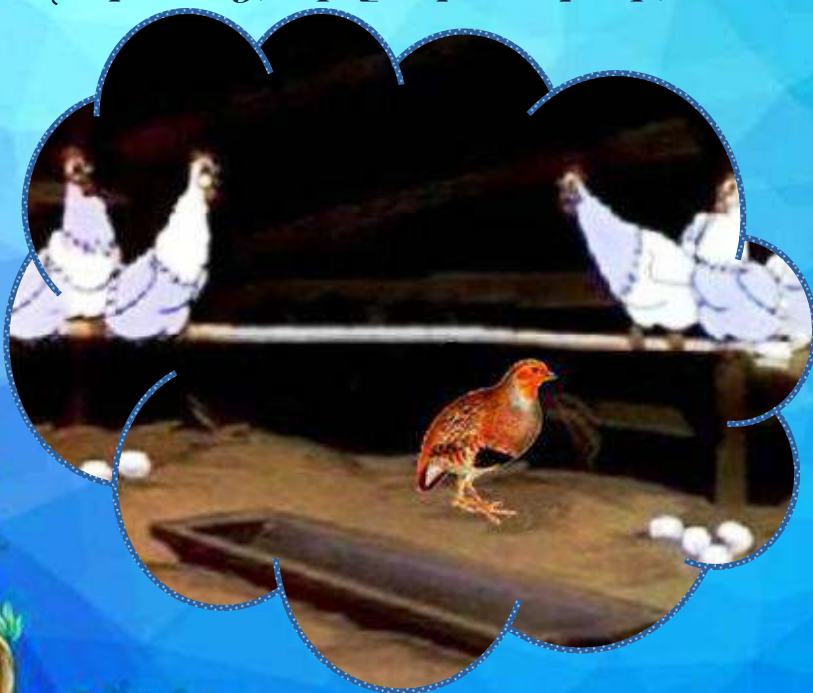
ԿԱՐՁԱՎԵՆ ՈՒ ԱՔԼՈՐՆԵՐԲ

Իրգալանճառ այգեգործը
Դեկորուրը ավարտելով՝
Աողովները դասավորեց,
Տոզնած իր փունն ուղեորվեց:
Պատրաստար մի պնդերես
Թռչնավանճառ ճամփեն կտրեց,
Շինականի բկից կախվեց,
Պարիկ կարավ առաջարկեց:
Վեզու թափեց և համոզեց,
Իր թռչնակին առնի-փանի,
Իրենց փանը՝ թռչնափնում,
Տավերի հեր մեկտեղ պահի:
Տրապուրեց հեզանազուն
Ասքավիկը բիրտ գյուղացուն,
Իրն էլ երկար չմտորեց,
Չունասունին հերը բերեց,

Տալանոցի դուռը բացեց,
Կիրունիկին մեջը գցեց:
Կոլորները երբ որ տեսան,
Կորեկ հյուրին վրա հասան,
Կարուցներով հալածեցին
Թառից գցին ու բնբլեցին:
Կռամ թռչնակը վախից սառավ,
Կնկյուն մտավ, մի բուռ դառավ:
Կրածեց, որ շար է օդար,

Էրիվ խորթ է նրանց համար,
Այդ պատճառով վրա քվիին,
Բզիկ-բզիկ իրեն արին:
Փորք-ինչ հեպո խորոզները,
Կրած կեռիկ կտուցները,
Քարձյալ թռան իրար վրա,
Եղան լրիվ արյունլվա:
Ինդճ փոքրիկը դա որ քեսավ,
Բթի քակին կամաց ասավ.
-Ի՞նչ կապ ունի այսպեղ ցեղը,
Գզվոքվում են իզուր քեղը,
Մեկմեկու որ փեպրահանեն,
Ինչո՞ւ պիտի ինձ խնայեն:
Առակ է սա իրականում,
Արպեղ մարդը դեր չի քանում,
Այնինչ կյանքում իրապարում
Տեսնում ենք մեր շրջապարում՝

Տենց նույն ազգ ու ընտանիքի,
Կույն կրոն ու դավանանքի
Կնձինք հաճախ կովշտվում են,
Փնովելով ծեծկոտրվում են,
Էլ ուր մնաց՝ իւելք հավարեն,
Իւրիշ ազգի կամ հավարքի
Յրենքներն ու մարդկանց հարգեն,
Տգիտորեն չանվանարկեն:

ԿԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ
ԷԼ. ՓՈՍՏ՝ karinemkrtumyan@rambler.ru

ԱՌԱԿՆԵՐԻ ՇՔԱՀԱՆԴԵՍ
ԿԱՄ ՊԱՐՉԱՊԵՍ
ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

ՄԻՋԻՆ ԵՎ ԲԱՐՁՐ
ՏԱՐԻՔԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԽՍԲԱ ԳԻՐ
ԵՎ ՍՐԲԱ ԳՐԻՉ՝
ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ

ՍՈՒՏՔԱ ԳՐՈՂ ԵՎ ՀԱՄԱԿԱՐ ԳՉԱՅԻՆ
ՁԵՎԱՎՈՐՈՂ՝
ԿԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ

ՏՊԱ ԳՐՎԱԾ Է «ՍՏԱՄՊԱՆ» ՍՊԵ-Ի ՏՊԱԲԱՆՈՒՄ,
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, Հ/Ա Բ-1 ԹԱՂ, ԲԱՖՖՈՒ 99: ԷԼ.
ՓՈՍՏ՝ stampa@netsys.am ՉԱՓՍԸ՝ 84X60, 1/16:
ԹՈՒՂԹԸ՝ ՕՖՍԵԹ: ԾԱՎԱԼԸ՝ 3,75 ՏՊ. ՄԱՍՈՒԼ:

